

Πτυχιακή Εργασία

Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εξέλιξη των
Θεσμών

Παντελής Χατζηχαμπής
Α.Μ. 12111

Καθηγήτρια
Αικατερίνη Δεδούλη

Αθήνα 2017

Ευχαριστίες

Θερμές ευχαριστίες στην οικογένειά μου και τον φίλο μου Στέλιο για τη συμπαράσταση τους καθόλη την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Ευχαριστώ ξεχωριστά την επιβλέπουσα καθηγήτρια της πτυχιακής μου εργασίας κυρία Δεδούλη Αικατερίνη για την αμέριστη στήριξή της για την περάτωση των πτυχιακών μου σπουδών.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Εισαγωγή.....	5
1. Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	6
1.1. Οι ιδρυτές της ΕΕ.....	6
1.2. Ιστορικοί Σταθμοί.....	9
1.3 Θεμελιώσεις Συνθήκες.....	14
1.4. ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ.....	16
2. Θεσμοί.....	25
3. Επίλογος.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
4. Βιβλιογραφία.....	38
Παραρτήματα.....	39
Α. ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ.....	39

Περίληψη

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία γίνεται προσπάθεια καταγραφής της ιστορίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της εξέλιξης των θεσμών της, στα πλαίσια των ορίων μιας πτυχιακής μελέτης. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια μικρή ιστορική αναδρομή, από την «γέννηση» της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι και την μορφή που έχει σήμερα. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την αρχή της δημιουργίας τους μέχρι και σήμερα. Στον επίλογο γίνεται μια αξιολόγηση της πορείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και διατυπώνονται κάποιοι προβληματισμοί για το μέλλον της.

Εισαγωγή

Με τη εργασία αυτή γίνεται μια προσπάθεια να κατανοήσουμε καλύτερα τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πως αυτοί έχουν εξελιχθεί μέσα στον χρόνο. Η πορεία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης ξεκίνησε με έξι κράτη, τα οποία χρησίμευσαν σαν σκαπανείς για να ανοίξουν έναν άγνωστο δρόμο. Άλλα Ευρωπαϊκά κράτη δεν ήθελαν και άλλα δεν μπορούσαν να πάρουν μέρος στην πορεία. Κάποια κράτη υποδείκνυαν άλλη πορεία για την Ευρώπη. Κάποια άλλα κράτη παρακολουθούσαν σαν θεατές τις πρώτες κατακτήσεις των πρωτοπόρων και άρχισαν να προσέρχονται στην πορεία, μόνον όταν διαπίστωσαν ότι αυτή ακολουθούσε τον σωστό δρόμο. Τελικά, μετά μισό αιώνα συνεχούς προόδου, όλα τα Ευρωπαϊκά έθνη ακολουθούν ή θέλουν να ακολουθήσουν την κοινή πορεία, έστω και αν μερικά σέρνουν ακόμη τα βήματά τους και επιδιώκουν να ανακόψουν την ταχύτητα των προπορευόμενων.

Οι πρωταγωνιστές της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αποκαλούνται «θεσμικά όργανα» στις Ευρωπαϊκές Συνθήκες, αλλά ο χαρακτηρισμός ενός οργάνου ως θεσμικού αλλάζει στις διάφορες εκδόσεις των Συνθηκών ακολουθώντας την εξέλιξη της Κοινότητας/Ένωσης. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο των υπουργών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ελεγκτικό Συνέδριο¹. Η Συνθήκη της Λισαβόνας (όπως και η Συνθήκη της Νίκαιας) αναγνωρίζει τη νομική κατάσταση «συμβουλευτικών οργάνων» στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών. Οι κοινές πολιτικές, που είναι η πεμπτουσία της διαδικασίας πολυεθνικής ολοκλήρωσης, είναι προϊόν εντατικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των μερών, τα οποία συμμετέχουν στη διαδικασία.

---

¹ βλ. Πλιάκος 2012

1. Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1.1. Οι ιδρυτές της ΕΕ²

Οι οραματιστές ηγέτες που ακολουθούν ενέπνευσαν τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία ζούμε σήμερα (Μούσης 2008). Χωρίς την ενεργητικότητα και την κινητοποίησή τους, δεν θα κυριαρχούσε η ειρήνη και η σταθερότητα που θεωρούμε δεδομένη στον κόσμο που ζούμε. Από αντιστασιακοί μέχρι δικηγόροι, οι ιδρυτές της ΕΕ συνιστούσαν μια ποικιλόμορφη ομάδα ανθρώπων με κοινά ιδανικά: μια ειρηνική, ενωμένη και ευημερούσα Ευρώπη³. Πλέον των ιδρυτών της ΕΕ που περιγράφονται παρακάτω, πολλοί άλλοι εργάστηκαν άοκνα και ενέπνευσαν το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Η ενότητα αυτή για τους ιδρυτές της ΕΕ είναι συνεπώς ένα έργο σε εξέλιξη.

Α) Κόνραντ Αντενάουερ- πραγματιστής δημοκράτης και άοκνος υπέρμαχος της ένωσης

Ο πρώτος Καγκελάριος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, ο οποίος ηγήθηκε του νεοσύστατου κράτους από το 1949 έως το 1963, άλλαξε περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον την εικόνα της μεταπολεμικής Γερμανίας και την ευρωπαϊκή ιστορία.

Ακρογωνιαίος λίθος της εξωτερικής πολιτικής του Αντενάουερ ήταν η συμφιλίωση με τη Γαλλία. Μαζί με τον Γάλλο Πρόεδρο Σαρλ ντε Γκωλ πέτυχαν ένα σπουδαίο ιστορικό γεγονός: το 1963, οι άλλοτε άσπονδοι εχθροί, Γερμανία και Γαλλία, υπέγραψαν σύμφωνο φιλίας, που αποτέλεσε ορόσημο στην πορεία για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Β) Γιόζεφ Μπεχ -πώς μια μικρή χώρα μπορεί να παίζει σπουδαίο ρόλο στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

Ο Γιόζεφ Μπεχ ήταν ο Λουξεμβούργιος πολιτικός που συνέβαλε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και ένας από τους κορυφαίους αρχιτέκτονες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος στη συνέχεια.

---

² https://europa.eu/european-union/about-eu/history/founding-fathers_el

³ https://europa.eu/european-union/index_el

Το κοινό ανακοινωθέν των χωρών της Μπενελούξ ήταν αυτό που προκάλεσε τη σύγκληση της Διάσκεψης της Μεσσήνης τον Ιούνιο του 1955, η οποία άνοιξε τον δρόμο για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Γ) Γιόχαν Βίλεμ Μπέγιεν -το σχέδιο για την κοινή αγορά

Στέλεχος διεθνών τραπεζών, επιχειρηματίας και πολιτικός, ο Γιόχαν Βίλεμ Μπέγιεν ήταν ο Ολλανδός πολιτικός που με το «σχέδιο Μπέγιεν» έδωσε νέα πνοή στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στα μέσα της δεκαετίας του 1950.

Ο Μπέγιεν είναι από τις λιγότερο γνωστές ιδρυτικές μορφές της ΕΕ. Όσοι τον γνώριζαν, τον θαύμαζαν για τη γοητεία του, τον διεθνή προσανατολισμό του και την κοινωνική του άνεση.

Δ) Ουίνστον Τσόρτσιλ -έκκληση για Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης

Ο Ουίνστον Τσόρτσιλ, πρώην στρατιωτικός, πολεμικός ανταποκριτής και πρωθυπουργός της Βρετανίας (1940-1945 και 1951-1955), ήταν από τους πρώτους που υποστήριξαν τη δημιουργία των «Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης». Μετά την εμπειρία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, απέκτησε την πεποίθηση ότι μόνο μια ενωμένη Ευρώπη θα μπορούσε να εγγυηθεί την ειρήνη. Στόχος του ήταν η ριζική αντιμετώπιση των ευρωπαϊκών ασθενειών του εθνικισμού και της πολεμοκαπηλίας.

Ε) Αλτσίντε ντε Γκάσπερι - εμπνευσμένος διαμεσολαβητής υπέρ της δημοκρατίας και της ελευθερίας στην Ευρώπη

Από το 1945 μέχρι το 1953, με την ιδιότητα του πρωθυπουργού και του υπουργού των Εξωτερικών, ο Αλτσίντε ντε Γκάσπερι χάραξε την πορεία και το πεπρωμένο της Ιταλίας τα μεταπολεμικά χρόνια.

Ανέλαβε επανειλημμένα πρωτοβουλίες για την ένωση της Δυτικής Ευρώπης και εργάστηκε για την υλοποίηση του σχεδίου Μάρσαλ και για τη σύσφιγξη των οικονομικών σχέσεων με τις ευρωπαϊκές χώρες, ιδίως με τη Γαλλία.

Στ) Βάλτερ Χάλσταϊν - η δύναμη της διπλωματίας ως κινητήρια δύναμη για την ταχεία ευρωπαϊκή ολοκλήρωση⁴

Ο Βάλτερ Χάλσταϊν ήταν ο πρώτος Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 1958 έως το 1967, ένας άνθρωπος ταγμένος στην ευρωπαϊκή ιδέα και από τους κύριους υπέρμαχους της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Ως Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο Χάλσταϊν εργάστηκε για την ταχεία υλοποίηση της Κοινής Αγοράς. Δραστήριος, ενθουσιώδης και κάτοχος της τέχνης της πειθούς, έδωσε ώθηση στην ιδέα της ολοκλήρωσης ακόμη και μετά τη λήξη της θητείας του ως Προέδρου. Στη διάρκεια της θητείας του, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στη διαδικασία της ολοκλήρωσης.

Ζ) Σίκο Μάνσχολτ -αγρότης, αντιστασιακός και πραγματικός Ευρωπαίος

Ο Σίκο Μάνσχολτ ήταν αγρότης, συμμετείχε στην ολλανδική Αντίσταση στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ασχολήθηκε με την πολιτική στη χώρα του και ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος Επίτροπος αρμόδιος για θέματα γεωργίας. Οι ιδέες του Μάνσχολτ έθεσαν τις βάσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μιας από τις σημαντικότερες πολιτικές της από την ίδρυσή της.

Έχοντας ζήσει ο ίδιος τη φρίκη του λιμού στις Κάτω Χώρες στα τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν πεπεισμένος ότι η Ευρώπη έπρεπε να γίνει αυτάρκης ούτως ώστε να εγγυάται σε όλους τους πολίτες τον αδιάλειπτο εφοδιασμό με τρόφιμα σε προσιτές τιμές.

Η) Ζαν Μονέ - η ενοποιητική δύναμη για τη γέννηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Γάλλος οικονομικός και πολιτικός σύμβουλος Ζαν Μονέ αφιέρωσε τη ζωή του στην ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αυτός ήταν ο εμπνευστής του «σχεδίου Σουμάν» που προέβλεπε τη συγχώνευση της βαριάς βιομηχανίας της Δυτικής Ευρώπης.

Ο Μονέ καταγόταν από την περιοχή του Κονιάκ στη Γαλλία. Όταν τελείωσε το σχολείο σε ηλικία 16 ετών, ταξίδεψε στο εξωτερικό ως έμπορος κονιάκ και αργότερα ως τραπεζίτης. Κατά τη διάρκεια και των δύο παγκοσμίων πολέμων, κατείχε υψηλές θέσεις στον τομέα του συντονισμού της βιομηχανικής παραγωγής στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο.

---

⁴ https://europa.eu/european-union/about-eu/history/founding-fathers_el

Θ) Ρομπέρ Σουμάν -ο αρχιτέκτονας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος

Ο πολιτικός Ρομπέρ Σουμάν, διαπρεπής νομικός και Γάλλος υπουργός Εξωτερικών από το 1948 έως το 1952, θεωρείται ένας από τους πρωτεργάτες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Σε συνεργασία με τον Ζαν Μονέ, συνέταξαν το παγκοσμίως γνωστό «σχέδιο Σουμάν» το οποίο δημοσιεύθηκε στις 9 Μαΐου 1950, ημερομηνία που αναγράφεται πλέον στη ληξιαρχική πράξη γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρότεινε τον από κοινού έλεγχο της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα, που ήταν οι σημαντικότερες πρώτες ύλες για την πολεμική βιομηχανία. Η κεντρική ιδέα ήταν ότι καμία χώρα δεν θα μπορούσε να ξανακηρύξει πόλεμο εάν δεν είχε τον έλεγχο της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα.

Δ) Πωλ-Ανρί Σπάακ -με όραμα για την Ευρώπη και με το χάρισμα της πειθούς

Πολιτικός ευρωπαϊκού διαμετρήματος: ο χαρακτηρισμός αυτός ανταποκρίνεται πλήρως στη μακρόχρονη πολιτική σταδιοδρομία του Βέλγου Πωλ Ανρί Σπάακ.

Ο Σπάακ πρωτοστάτησε στη διαμόρφωση του περιεχομένου της Συνθήκης της Ρώμης. Στη Διάσκεψη της Μεσσήνης το 1955, οι έξι κυβερνήσεις που συμμετείχαν σε αυτήν τον διόρισαν πρόεδρο της ομάδας εργασίας που προετοίμασε τη Συνθήκη.

ΙΑ) Αλτιέρο Σπινέλ -αταλάντευτος φεντεραλιστής

Ο Ιταλός πολιτικός Αλτιέρο Σπινέλι ήταν ένας από τους ιδρυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρωτοστάτησε στη σύνταξη της πρότασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για μια ομοσπονδιακή ευρωπαϊκή ένωση, η οποία ονομάστηκε «σχέδιο Σπινέλι». Το σχέδιο αυτό εγκρίθηκε το 1984 από τη συντριπτική πλειοψηφία των μελών του Κοινοβουλίου και αποτέλεσε σημαντικό στοιχείο για την ενδυνάμωση των Συνθηκών της ΕΕ στις δεκαετίες του 1980 και του 1990.

1.2. Ιστορικοί Σταθμοί⁵

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συστάθηκε με σκοπό να πάψουν οι συχνές και αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ γειτόνων, οι οποίες κορυφώθηκαν κατά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο (Μούσης 2008 13-16). Από το 1950, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και

---

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/el/history/?filters=1734>

Χάλυβα αρχίζει να ενώνει οικονομικά και πολιτικά τις ευρωπαϊκές χώρες, με στόχο την εξασφάλιση διαρκούς ειρήνης. Τα έξι ιδρυτικά κράτη μέλη είναι το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες. Τη δεκαετία του 1950 κυριαρχεί ο ψυχρός πόλεμος μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Οι διαδηλώσεις που γίνονται στην Ουγγαρία κατά του κομμουνιστικού καθεστώτος καταστέλλονται από τα σοβιετικά τανκς το 1956. Το 1957, με τη Συνθήκη της Ρώμης ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) ή «Κοινή Αγορά».

Οι ιστορικές ρίζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανάγονται στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο⁶. Οι Ευρωπαίοι είναι αποφασισμένοι να μην επιτρέψουν ποτέ ξανά έναν τέτοιο αιματηρό και καταστροφικό πόλεμο. Λίγο μετά τον πόλεμο, η Ευρώπη χωρίζεται σε Ανατολή και Δύση, καθώς αρχίζει ο Ψυχρός Πόλεμος που επρόκειτο να διαρκέσει 40 χρόνια. Τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη δημιουργούν το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1949. Αυτό είναι το πρώτο βήμα για τη μεταξύ τους συνεργασία, αλλά έξι χώρες επιθυμούν να προχωρήσουν περισσότερο.

1945 - 1958

Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου το πολιτικό κλίμα ήταν πιο ώριμο από ποτέ για μια ενδεχόμενη ενοποίηση της Ευρώπης. Η ενότητα θεωρήθηκε από πολλούς ως η μοναδική λύση για την αποφυγή μελλοντικών πολεμικών συγκρούσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών και την απομόνωση των ακραίων μορφών εθνικισμού, οι οποίες ήταν υπεύθυνες για τη πρόσφατη καταστροφή της ευρωπαϊκής ηπείρου. Το έναυσμα έδωσε ο Ουίνστον Τσόρτσιλ με το λόγο που εκφώνησε στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης το 1946, στον οποίο προτείνει την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής οικογένειας σε κλίμα ειρήνης, ασφάλειας και ελευθερίας. Στις 9 Μαΐου 1950 ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν (Robert Schuman) υπέβαλε μια πρόταση για κοινή διαχείριση από τη Γαλλία και τη Δυτική Γερμανία των βιομηχανιών του άνθρακα και του χάλυβα. Η πρόταση, γνωστή ως Διακήρυξη Σουμάν, περιέγραφε το σχέδιο ως «το πρώτο συγκεκριμένο βήμα προς μια Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία». Η πρόταση οδήγησε στο σχηματισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) από τη Δυτική Γερμανία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες. Στους δημιουργούς και υποστηρικτές συγκαταλέγονται οι Ζαν Μοννέ (Jean

---

⁶ Βλ. https://europa.eu/european-union/index_el

Monnet), Ρομπέρ Σουμάν, Πάουλ Χένρι Σπράακ (Paul Henri Spaak) και Αλτσίντε ντε Γκάσπερι (Alcide De Gasperi). Η Κοινότητα ιδρύθηκε με τη Συνθήκη των Παρισίων (υπογραφή 18.4.1951) στις 23 Ιουλίου 1952 και θεωρείται η απαρχή της δημιουργίας της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1958 - 1973

Την 1η Ιανουαρίου 1958 με τις Συνθήκες της Ρώμης (υπογραφή 25.3.1957) δημιουργήθηκαν δύο νέες Κοινότητες: η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), που καθιέρωσε για πρώτη φορά πλήρη τελωνειακή ένωση, και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) για συνεργασία σε θέματα χρήσης πυρηνικής ενέργειας⁷. Με μία ιδιαίτερη Σύμβαση, που υπογράφηκε και τέθηκε σε ισχύ μαζί με τις άλλες δύο Συνθήκες, οι τρεις Κοινότητες αποκτούσαν για πρώτη φορά τρία κοινά όργανα: τη Συνέλευση (μετέπειτα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο), το Δικαστήριο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Σε κάθε περίπτωση και οι τρεις διατηρούσαν την αυτονομία τους από νομικής απόψεως ως διακριτοί διεθνείς οργανισμοί. Οι νέες Κοινότητες σχημάτισαν δύο διαφορετικές Επιτροπές, σε αντίθεση με την παλαιότερη «Ανωτάτη Αρχή» της ΕΚΑΧ. Η Επιτροπή της ΕΟΚ είχε επικεφαλής το Ουώλτερ Χάλσταϊν (Walter Hallstein) και η Επιτροπή της ΕΚΑΕ τον Λουί Αρμάντ (Louis Armand) τον οποίο διαδέχθηκε ο Ετιέν Χιρς (Etienne Hirsch).

Την 1η Ιουλίου 1967 με τη Συνθήκη Συγχώνευσης (υπογραφή, 8.4.1965) οι τρεις Κοινότητες απέκτησαν μία ενιαία, ολοκληρωμένη θεσμική δομή, συγχωνεύοντας τα Συμβούλια Υπουργών, τις Επιτροπές και την Ανωτάτη Αρχή, σε ένα ενιαίο Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και μία ενιαία Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αντίστοιχα. Παρόλα αυτά παρέμειναν νομικά ανεξάρτητες, αν και στο εξής έγιναν γνωστές στο σύνολό τους ως Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

1973 - 1993

Την 1η Ιανουαρίου 1973 οι Κοινότητες διευρύνθηκαν έτσι ώστε να συμπεριλάβουν τη Δανία (συμπεριλαμβανομένης της Γροιλανδίας, η οποία αποχώρησε το 1985), την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η Νορβηγία είχε επίσης υπογράψει συμφωνία προσχώρησης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η οποία ωστόσο δεν επικυρώθηκε ποτέ λόγω του αρνητικού αποτελέσματος του σχετικού δημοψηφίσματος που είχε διεξαχθεί

---

⁷ <http://www.consilium.europa.eu/el/history/>

στη χώρα. Το 1979 πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες άμεσες, δημοκρατικές εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τη δεκαετία του '80 προσχώρησαν η Ελλάδα (1.1.1981), η Ισπανία και η Πορτογαλία (1.1.1986). Το 1985 συνήφθη μεταξύ πέντε ευρωπαϊκών κρατών (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες) η Συμφωνία του Σένγκεν, που επέτρεψε τη σταδιακή κατάργηση των συστηματικών συνοριακών ελέγχων μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών. Το 1986 υιοθετήθηκε η ευρωπαϊκή σημαία, ενώ υπεγράφη και η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η οποία προωθούσε την δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς. Μετά τη πτώση του Τείχους (1989), η Ανατολική Γερμανία εισήλθε στην Κοινότητα το 1990, ως τμήμα της διευρυμένης Γερμανίας.

1993 - 2002

Καθώς η διεύρυνση προς την Ανατολική Ευρώπη ήταν προ των πυλών, αποφασίστηκαν από κοινού τα Κριτήρια της Κοπεγχάγης (Ιούνιος 1993), μια σειρά από κανονισμούς τους οποίους έπρεπε να πληροί από εδώ και στο εξής οποιοδήποτε κράτος επιθυμούσε τη προσχώρηση⁸. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ιδρύθηκε επίσημα την 1η Νοεμβρίου 1993 με την εφαρμογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Εμπνευστές και αρχιτέκτονες της, θεωρούνται οι Χέλμουτ Κολ και Φρανσουά Μιτεράν. Την 1η Ιανουαρίου 1995 η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία προσχώρησαν στην πρόσφατα ιδρυθείσα Ένωση. Η πρώτη ευρεία τροποποίηση υπογράφηκε στο Άμστερνταμ το 1997, με την ομώνυμη συνθήκη, και τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999. Την ίδια χρονιά το ενιαίο νόμισμα της Ένωσης, το ευρώ, αντικατέστησε για πρώτη φορά τα εθνικά νομίσματα, σε λογιστική μορφή, σε έντεκα κράτη μέλη, τη λεγόμενη Ευρωζώνη. Το 2001 προσχώρησε σε αυτήν και η Ελλάδα, ενώ το 2002 το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα κυκλοφόρησε και σε φυσική μορφή σε ολόκληρη την Ευρωζώνη.

2002 - 2013

Με την εφαρμογή της τροποποιητικής Συνθήκης της Νίκαιας την 1η Φεβρουαρίου 2003, δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την εύρυθμη λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Ένωσης λόγω της επικείμενης διεύρυνσης της σε 25 κράτη-μέλη, τη μεγαλύτερη διεύρυνση στην ιστορία της. Έτσι, την 1η Μαΐου 2004 δέκα νέες

---

⁸ <http://www.consilium.europa.eu/el/history/>

χώρες προσχώρησαν στην ΕΕ, οκτώ εκ των οποίων της Ανατολικής Ευρώπης: Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία και Τσεχία.

Στις 29 Οκτωβρίου 2004 υπογράφηκε στη Ρώμη η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, που φιλοδοξούσε να αντικαταστήσει όλο το θεσμικό οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με μία απλούστερη και συνεκτικότερη δομή, δίνοντας στη νέα Ευρωπαϊκή Ένωση διευρυμένες αρμοδιότητες. Η συνθήκη δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ καθώς περιείχε πολλά αμφιλεγόμενα εδάφια, καθώς η επικύρωσή της απορρίφθηκε το 2005 από το γαλλικό και ολλανδικό λαό σε αντίστοιχα δημοψηφίσματα. Μετά την εγκατάλειψη του «Συντάγματος της Ευρώπης», συμφωνήθηκε αφενός να διασωθούν και αφετέρου να τροποποιηθούν ορισμένα τμήματά του, έτσι ώστε μια νέα συνθήκη να τροποποιήσει τις ήδη υπάρχουσες, όπως παραδοσιακά μέχρι τότε συνηθίζοταν, χωρίς να τις αντικαταστήσει. Έτσι, υπογράφηκε η Συνθήκη της Λισαβόνας (13.12.2007), η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009. Η συνθήκη αυτή τροποποίησε ολόκληρη τη δομή της Ένωσης, συγχωνεύοντας πλήρως τους Τρεις Πυλώνες της σε μια ενιαία νομική οντότητα. Επίσης, θέσπισε επίσημα πια τον θεσμό του μόνιμου Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με θητεία 2,5 ετών, ενώ έδωσε αυξημένες αρμοδιότητες στον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης.

Την 1η Ιανουαρίου 2007, η Βουλγαρία και η Ρουμανία διέγρυναν τα κράτη μέλη της ΕΕ σε 27. Την ίδια χρονιά το ευρώ υιοθετήθηκε από τη Σλοβενία, το 2008 από την Κύπρο και τη Μάλτα, ενώ το 2009 από τη Σλοβακία. Την 1η Ιανουαρίου 2015, η Λιθουανία έγινε το 19ο μέλος της Ευρωζώνης, μετά τις Λετονία (1/1/2014) και Εσθονία (1/1/2011). Το 2012 η ΕΕ βραβεύτηκε με το Νόμπελ Ειρήνης για την συνεισφορά της στην προώθηση της ειρήνης, της συμφιλίωσης, της δημοκρατίας και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Η τελευταία χώρα, μέχρι στιγμής, που εντάχθηκε στην ευρωπαϊκή οικογένεια είναι η Κροατία (1/7/2013), αποτελώντας το 28ο μέλος της.

2016- σήμερα

Στις 23 Ιουνίου 2016, το Ηνωμένο Βασίλειο ψήφισε την αποχώρησή του από την Ευρωπαϊκή Ένωση μετά από δημοψήφισμα (51,9% υπέρ, 48,1% κατά). Η διαδικασία αποχώρησης θα χρειαστεί χρόνια για να ολοκληρωθεί πλήρως.

1.3 Θεμελιώσεις Συνθήκες

1.3.1 ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ⁹

1.3.1.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ (ΕΚΑΧ).

Η συνθήκη της ΕΚΑΧ ήταν ουσιαστικά η πρώτη ιδρυτική συνθήκη και, όπως αναφέραμε ήδη, υπογράφηκε στο Παρίσι στις 18 Απριλίου 1951 και τέθηκε σε ισχύ στις 25 Ιουλίου 1952 (Μούσης 2008). Ο κύριος σκοπός τη συνθήκης αυτής ήταν η δημιουργία μιας κοινής αγοράς, μεταξύ των κρατών της κοινότητας, μέσα στην οποία θα μπορούσε να γίνεται ελεύθερα η διακίνηση προϊόντων άνθρακα και χάλυβα, καθώς επίσης θα διακινούνταν ελεύθερα εργαζόμενοι και κεφάλαια για αυτούς τους τομείς. Για πρώτη φορά προβλεπόταν στην συνθήκη αυτή δημιουργία θεσμών. Έτσι λοιπόν, δημιουργήθηκε η Ανώτατη Αρχή, το Ειδικό Συμβούλιο των Υπουργών, η Συνέλευση και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Η συνθήκη της ΕΚΑΧ είχε πενήντακοστή διάρκεια και έληξε στις 23 Ιουλίου 2002, όπου οι κανόνες και οι πόροι που αφορούσαν τους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα απορροφήθηκαν από τη Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.3.1.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΕΚΑΕ).

Η συνθήκη της ΕΚΑΕ ή Ευρατόμ υπογράφηκε στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου 1957 και άρχισε να ισχύει στις 1 Ιανουαρίου 1958. Η συνθήκη αυτή αφορούσε την δημιουργία μιας κοινής αγοράς στον τομέα των πυρηνικών υλικών και επομένως δημιουργία μιας νομοθεσίας για την πυρηνική ενέργεια που περιλάμβανε από συστήματα εφοδιασμού σε πρώτες ύλες, μέχρι κανόνες ασφαλείας για τους εργαζομένους. Η συνθήκη αυτή βρήκε πολλά εμπόδια επειδή μερικές χώρες προσδοκούσαν την προσωπική τους ανάπτυξη στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Μέχρι σήμερα όμως η συνθήκη αυτή διέπει την κοινή αγορά της πυρηνικής ενέργειας.

1.3.1.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ (ΕΟΚ) .

Η συνθήκη αυτή υπογράφηκε στο Καπιτώλιο της Ρώμης στις 25 Μαρτίου 1957 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958 (Μουσής 2008). Η συνθήκη της ΕΟΚ προέβλεπε την δημιουργία μιας κοινής αγοράς μεταξύ των μελών της Κοινότητας. Η κοινή αυτή αγορά περιλάμβανε τα εξής:

---

⁹ Βλ. (Μούσης 2008)

□ Τελωνειακή ένωση των κρατών μελών που σήμαινε την διαγραφή των τελωνειακών δασμών για τα κράτη μέλη και την θέσπιση ενός δασμολογίου κοινού προς τις χώρες που δεν ήταν μέλη της ένωσης.

□ Την πραγματοποίηση τεσσάρων ελευθεριών:

1. Ελευθερία διακίνησης αγροτικών και βιομηχανικών προϊόντων.
2. Ελευθερία κυκλοφορίας εργαζομένων.
3. Ελευθερία στους ελεύθερους επαγγελματίες εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών.
4. Ελευθερία στην κυκλοφορία κεφαλαίων.

Η συνθήκη της ΕΟΚ ρυθμίζει τις θέσεις των μελών στην κοινή αγορά και όχι τις μεταξύ τους σχέσεις. Με τον τρόπο αυτό δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουν δραστηριότητα και σε τομείς που αυτή δεν προβλέπει και να υιοθετήσουν κοινές πολιτικές χωρίς αναθεώρηση της συνθήκης.

Με την συνθήκη αυτή δημιουργήθηκαν, τέλος, δυο θεσμικά όργανα:

1. Το Συμβούλιο και
2. Η Επιτροπή.

1.3.1.4 ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΕΟΚ ΚΑΙ ΕΚΑΕ¹⁰.

Η πρώτη τροποποίηση των συνθηκών αυτών έγινε στις Βρυξέλλες στις 22 Ιανουαρίου 1972 και άρχισε να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1973, ύστερα από την ένταξη της Δανίας, της Ιρλανδίας και της Αγγλίας στην ΕΟΚ, και αφορούσε κυρίως την λειτουργία των θεσμών.

Η δεύτερη τροποποίηση που αφορούσε και πάλι τα θεσμικά όργανα, έγινε με την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ και την ΕΚΑΕ, όπως ακριβώς έγινε και αργότερα με την ένταξη της Πορτογαλίας και της Ισπανίας.

Μια σημαντική τροποποίηση έγινε, τέλος, την 1η Ιουλίου 1987 όπου τέθηκε σε ισχύ η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Σύμφωνα με αυτή τα κράτη μέλη έπρεπε να λάβουν μέτρα για να καταφέρουν να φτάσουν στην οικονομική ολοκλήρωση, μέχρι τις 31

---

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12012M017>

Δεκεμβρίου 1992. Αυξήθηκαν ακόμη, τα δικαιώματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επισημοποιήθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και δόθηκε νομική βάση σε κάποιες κοινές πολιτικές.

1.4. ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

A) Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ.

Μια από τις σημαντικότερες συνθήκες στην «ζωή» της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ή όπως είναι ευρύτερα γνωστή η Συνθήκη του Μάαστριχτ¹¹. Η συνθήκη αυτή υπογράφηκε στην ομώνυμη πόλη στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και άνοιξε έτσι τον δρόμο για την συνεχώς στενότερη συνεργασία των κρατών μελών σε διάφορους τομείς, δίνοντας έμφαση στον οικονομικό τομέα. Με την συνθήκη αυτή τίθενται κάποιοι συγκεκριμένοι στόχοι που αφορούν τα κράτη μέλη¹². Οι στόχοι αυτοί είναι:

1. Να δημιουργηθεί σταδιακά ένας χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα, με την ίδρυση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Η ένωση αυτή περιλαμβάνει τρεις διαφορετικές φάσεις:

Η πρώτη φάση ξεκίνησε την 1η Ιουλίου 1990 πριν ακόμη αρχίσουν να ισχύουν οι διατάξεις της ΣΕΕ.

Η δεύτερη φάση ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1994, αφού είχε τεθεί σε ισχύ η ΣΕΕ την 1η Ιανουαρίου 1993, και στην οποία προβλεπόταν να ενισχυθεί η συνεργασία των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών. Αυτό επιτεύχθηκε με την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ), καθώς και με την θεσμική κατοχύρωση της ανεξαρτησίας των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών¹.

Η τρίτη φάση περιλάμβανε την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος και νομισματικής πολιτικής. Στην φάση αυτή καθορίστηκαν συναλλαγματικές ισοτιμίες για τις χώρες που δεν μπορούσαν να υιοθετήσουν το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα και το ΕΝΙ

---

¹¹ Βλ. Μούσης 2008

¹² https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

αντικαταστήθηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία καθορίζει τη νομισματική πολιτική που θα ακολουθούν τα κράτη μέλη.

2. Να δημιουργηθεί μια Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) καθώς και αμυντική πολιτική που θα μπορεί σε κάποια συγκεκριμένη στιγμή να οδηγήσει σε κοινή άμυνα.

3. Να θεσπίσει την ιθαγένεια της ένωσης με σκοπό να προστατεύσει τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν στα κράτη μέλη.

4. Μεταξύ των μελών της ένωσης να υπάρξει συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών.

5. Να ενισχυθούν οι αρμοδιότητες της Κοινότητας σε νέους τομείς δράσης όπως για παράδειγμα ο τομέας της παιδείας, του πολιτισμού, της υγείας.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ κάλυπτε τροποποιώντας τις προηγούμενες συνθήκες οι οποίες συμπεριλήφθηκαν μέσα σε αυτή. Επίσης χώριζε ουσιαστικά το ευρωπαϊκό οικοδόμημα σε τρία κτίσματα: το κύριο κτίσμα που είναι αυτό της Κοινότητας το οποίο αναβαθμίστηκε σε κάποιες κοινές πολιτικές και ίδρυσε ορισμένες νέες όπως για παράδειγμα της παιδείας, το κτίσμα της συνεργασίας στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών και το κτίσμα της ΚΕΠΠΑ.

B) Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ υπογράφηκε στις 2 Οκτωβρίου 1997 στην ομώνυμη πόλη της Ολλανδίας, από τους υπουργούς Εξωτερικών των 15 κρατών μελών της Κοινότητας¹³. Στην πραγματικότητα η συνθήκη του Άμστερνταμ αναθεώρησε την συνθήκη του Μάαστριχτ (Μουσής 2008).

Η συνθήκη του Άμστερνταμ αποτελεί ένα κείμενο που ενδιαφέρει περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο κείμενο τον ευρωπαίο πολίτη κι αυτό γιατί προσπαθεί να δώσει λύση στα καθημερινά προβλήματα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συνθήκη αυτή, προετοιμάζοντας την διεύρυνση της ένωσης, θέλησε να ενισχύσει κάποιες υπάρχουσες πολιτικές όπως η ΚΕΠΠΑ και να εισάγει κάποιες νέες κοινές πολιτικές

---

¹³ https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

όπως για παράδειγμα η απασχόληση και η κοινωνική προστασία. Με την συνθήκη αυτή τέθηκαν οι εξής στόχοι:

□□ Να ανακτήσει ο ευρωπαίος πολίτης την εμπιστοσύνη του προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους θεσμούς της και η Ευρωπαϊκή Ένωση να υιοθετήσει μια ενιαία πολιτική για την απασχόληση και τα δικαιώματα των πολιτών. Επειδή η ανεργία είναι το σημαντικότερο πρόβλημα της Ευρώπης, η νέα συνθήκη υποχρεώνει τα κράτη μέλη να βρουν κοινές λύσεις για την ανεργία, χωρίς να χάνουν όμως την κύρια ευθύνη για την απασχόληση. Για τον λόγο αυτό συστάθηκε ένα νέο όργανο, η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Απασχόληση.

□□ Να εξαλειφθούν τα όποια προβλήματα υπάρχουν στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και να εδραιωθεί η συνεργασία των κρατών μελών στους τομείς δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικά θέματα.

□□ Να ενισχυθεί η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας, έτσι ώστε η Ευρώπη να αποκτήσει ισχυρότερη φωνή στις παγκόσμιες υποθέσεις. Έτσι δίνεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η αρμοδιότητα να καθορίζει κοινές αρχές, στρατηγικές και κατευθύνσεις, καθώς επίσης να προχωρήσει σταδιακά και στην διαμόρφωση κοινής αμυντικής πολιτικής. Έχει, ακόμη, την αρμοδιότητα να ορίσει έναν ανώτατο αντιπρόσωπο της ΚΕΠΠΑ και να ιδρύσει μια μονάδα πολιτικού προγραμματισμού και επείγουσας δράσης.

□□ Να αναμορφωθούν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης εν' όψει της διεύρυνσής της, με την ένταξη των μελών της ανατολικής Ευρώπης.

Με τις συνεχείς αλλαγές είναι φυσικό να χρειάζονται συνεχώς νέες συνθήκες για να διαμορφώνονται οι θεσμοί και να εξυπηρετούν ολοένα και περισσότερο τα κράτη μέλη. Τα κείμενα των συνθηκών αφορούν άμεσα τους πολίτες, όμως πολλές φορές είναι δυσνόητα και τα χαρακτηρίζει μια αδιαφάνεια, με αποτέλεσμα να μην μπορούν οι πολίτες να κατανοήσουν τα θεμελιώδη κείμενα της ένωσης.

Γ) Η Συνθήκη της Νίκαιας¹⁴

Η Συνθήκη που υπογράφηκε στη Νίκαια στις 26 Φεβρουαρίου 2001, τρεισήμισι μόλις χρόνια μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ, δεν απέβλεπε στο να δώσει νέα ώθηση στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης,

---

¹⁴ https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

αλλά να προετοιμάσει τα Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να λειτουργήσουν με τους εκπροσώπους δέκα νέων κρατών μελών (Μουσής 2008). Η Συνθήκη της Νίκαιας, η οποία είναι αυτή που ισχύει σήμερα, αναθεώρησε τη Συνθήκη του Άμστερνταμ ιδίως ως προς τέσσερα θεσμικά θέματα: την αντικατάσταση της ομοφωνίας από την ειδική πλειοψηφία στις διαδικασίες απόφασης, τις ενισχυμένες συνεργασίες μερικών κρατών μελών, τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο και το μέγεθος και τη σύνθεση της Επιτροπής.

Η Συνθήκη της Νίκαιας εξάπλωσε την ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία σε νέα θέματα, ενισχύοντας έτσι τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη διαδικασία συναπόφασης με το Συμβούλιο. Ενίσχυσε επίσης και διευκόλυνε την ενισχυμένη συνεργασία μερικών κρατών μελών, σε περιπτώσεις που μια συμφωνία δεν μπορεί να επιτευχθεί με την κοινή διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Το πρωτόκολλο για τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο υιοθετήθηκε στη Νίκαια, επαναπροσδιόρισε τη στάθμιση των ψήφων κάθε κράτους μέλους στο Συμβούλιο και εισήγαγε ένα πληθυσμιακό στοιχείο, ορίζοντας ότι οι αποφάσεις που παίρνονται με ειδική πλειοψηφία πάνω σε πρόταση της Επιτροπής πρέπει να συγκεντρώνουν τουλάχιστον το 72% των συνολικών ψήφων των μελών, τα οποία αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον 62% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης [Απόφαση 2007/4]¹⁵.

Η επικύρωση της Συνθήκης της Νίκαιας κινδύνευσε από το αρνητικό αποτέλεσμα ενός πρώτου δημοψηφίσματος στην Ιρλανδία, το οποίο όμως ανατράπηκε από το θετικό αποτέλεσμα ενός δεύτερου δημοψηφίσματος στις 19 Οκτωβρίου 2002. Έτσι, η Συνθήκη της Νίκαιας τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2003. Υπό τον τίτλο της πόλης όπου υπογράφηκε, η Συνθήκη της Νίκαιας, όπως και οι αποσυρθείσες Συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ, περιλαμβάνει στην πραγματικότητα δύο Συνθήκες: τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ). Όπως θα διαπιστώσουμε στο επόμενο τμήμα, η Συνθήκη της Λισαβόνας αντικατέστησε τη ΣΕΚ με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ).

---

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12012M017>

Δ) Η Συνθήκη της Νίκαιας¹⁶

Εκπονήθηκε από τις κυβερνήσεις των Δεκαπέντε σαν παροδική Συνθήκη για να επιτρέψει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ένωση (ΕΚ/ΕΕ) να λειτουργήσει προσωρινά μετά από την ένταξη δέκα νέων μελών (Μουσής 2008). Δεν θέλησαν μέσω αυτής της προσωρινής Συνθήκης να επιτρέψουν στην ΕΚ/ΕΕ να κάνει νέα βήματα προόδου. Θέλοντας, πάντως, να προωθήσει τη διαδικασία της ολοκλήρωσης προς μια ουσιαστική μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της διευρυμένης Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας συγκάλεσε μια νέα διακυβερνητική διάσκεψη για να προτείνει μια νέα και ευρύτερη τροποποίηση των Συνθηκών. Για να εξασφαλίσει μια καλή προετοιμασία αυτής της διάσκεψης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Laeken (14-15 Δεκεμβρίου 2001) αποφάσισε να συγκαλέσει μια Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης, με τον πρώην Πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας, κ. Giscard d'Estaing ως πρόεδρο. Η Συνέλευση απαρτιζόταν από αντιπροσώπους των κυβερνήσεων και των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών καθώς επίσης και από αντιπροσώπους όλων των Ευρωπαϊκών οργάνων. Η Συνέλευση αυτή αποφάσισε να αποκαλέσει τη Συνθήκη που ετοιμάζε «Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης».

Η διάσκεψη, η οποία άρχισε τις εργασίες της στη Ρώμη τον Οκτώβριο 2003 με τη συμμετοχή εκπροσώπων εικοσιπέντε κρατών, υιοθέτησε βασικά τις προτάσεις της Συνέλευσης και παρουσίασε το σχέδιο του Συντάγματος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο το ενέκρινε με μικρές αλλαγές στις 18 Ιουνίου 2004. Οι εικοσιπέντε αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων της διευρυμένης Ένωσης υπέγραψαν τη Συνταγματική Συνθήκη στις 29 Οκτωβρίου 2004 στη Ρώμη (η οποία επιλέχθηκε σε ανάμνηση της υπογραφής της ιδρυτικής Συνθήκης της ΕΟΚ). Η νέα Συνθήκη πρόβλεπε τη θέση σε ισχύ της δύο χρόνια μετά από την ημερομηνία της υπογραφής της και μετά την επικύρωσή της, μέσα σε αυτό το διάστημα, από τα εικοσιπέντε κράτη μέλη. Όμως, το δημοψήφισμα που ανήγγειλε ο Βρετανός πρωθυπουργός τον Απρίλιο του 2004 έκανε αυτή τη θέση σε ισχύ περισσότερο από αμφίβολη, δεδομένου ότι όλες οι δημοσκοπήσεις πρόβλεπαν μια μεγάλη πλειοψηφία για το «όχι» των Βρετανών. Επομένως, τα αρνητικά δημοψηφίσματα στη Γαλλία και στην Ολλανδία, στις 29 Μαΐου και την 1 Ιουνίου 2005, επιβεβαίωσαν απλά τον αναγγελθέντα θάνατο της Συνταγματικής Συνθήκης. Οι ευρωσκεπτικιστές ήλπισαν τότε ότι μαζί με το Σύνταγμα

---

¹⁶ https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

θα πέθαινε και η ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης την οποίαν απεχθάνονταν. Για μια ακόμη φορά οι πολιτικοί ηγέτες της Ευρώπης, έχοντας επίγνωση του κοινού συμφέροντος όπως και των επιμέρους εθνικών συμφερόντων, τους απογοήτευσαν, θέτοντας τέρμα στην κρίση που είχε προκαλέσει στην Ένωση η Συνταγματική Συνθήκη.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας (ή Λισσαβόνας), την οποία υπέγραψαν οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων των 27 κρατών μελών, στις 13 Δεκεμβρίου 2007, διατήρησε όλα τα σημαντικά στοιχεία της αποθανούσης συνταγματικής Συνθήκης, ενώ παραμέρισε ορισμένα δευτερεύοντα ή διακοσμητικά στοιχεία, τα οποία ενοχλούσαν ιδιαίτερα τους ευρωσκεπτικιστές: τον τίτλο του «Συντάγματος» που για κάποιους υπέκρυπτε τη μετουσίωση της Ένωσης σε υπερκράτος· την αναφορά στα σύμβολα της ενοποίησης, όπως τη γνωστή μας σημαία με τα δώδεκα άστρα, την ωδή στη χαρά του Μπετόβεν που έχει ήδη καθιερωθεί ως ύμνος της Ευρώπης· την 9η Μαΐου ως ημέρα της Ευρώπης εις ανάμνηση της διακήρυξης του Ρ. Σουμάν. Οι «ευρωπαϊκοί νόμοι» και οι «ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια» δεν θα αντικαταστήσουν τους «κανονισμούς» και τις «οδηγίες», όπως πρότεινε το Σύνταγμα, αλλά εν πάση περιπτώσει η προτεινόμενη από αυτό αλλαγή των ονομάτων των νομικών μέσων δεν θα επέφερε ουσιαστική αλλαγή στο ευρωπαϊκό νομικό σύστημα. Ο χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν ενσωματώνεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας, όπως στο Σύνταγμα, αλλά η νέα Συνθήκη καθιστά νομικά δεσμευτικές τις διατάξεις του, εκτός όσον αφορά το Ηνωμένο Βασίλειο και την Πολωνία.

Οι σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις που προτείνονταν από το θνησιγενές Σύνταγμα αναλαμβάνονται από τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Καταρχήν, η Ευρωπαϊκή Ένωση απορρόφησε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία έπαψε να υπάρχει από τη θέση σε ισχύ της νέας Συνθήκης, την 1η Δεκεμβρίου 2009. Υπό το όνομα της πόλης όπου υπογράφηκαν, βρίσκουμε ακόμα δύο Συνθήκες που είναι ισότιμες από νομική άποψη: τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η οποία αντικατέστησε τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ), τερματίζοντας έτσι τη σύγχυση μεταξύ της «Κοινότητας» και της «Ένωσης». Η συγχώνευση της Κοινότητας και της Ένωσης κατήργησε την παράλογη έννοια των «τριών πυλώνων» της Ένωσης: της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) και της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΥ). Τώρα πλέον μιλούμε μόνο

για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά αναφερόμαστε στην Κοινότητα σχετικά με όλη τη νομοθεσία που έχει θεσπιστεί πάνω στη βάση της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πλέον ενιαία νομική προσωπικότητα με την οποία διαπραγματεύεται, υπογράφει και εφαρμόζει όλες τις εξωτερικές υποχρεώσεις, πολιτικές και δραστηριότητες, που περιλαμβάνουν την εμπορική πολιτική, την ενίσχυση στην ανάπτυξη, την εκπροσώπηση σε τρίτες χώρες και σε διεθνείς οργανισμούς και την εξωτερική πολιτική και άμυνας. Τόσο στο εσωτερικό (στους πολίτες της), όσο και στο εξωτερικό (στα τρίτα κράτη) η Ένωση θα φαίνεται σαν ένας υγιής και δυνατός οργανισμός και όχι σαν δύο Σιαμαία ασθενή και αδύναμα (το ένα ονομαζόμενο Κοινότητα και το άλλο Ένωση).

Με τη νέα Συνθήκη, η Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε δημοκρατικότερη. Οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αυξήθηκαν σημαντικά. Η «διαδικασία συναπόφασης» του Κοινοβουλίου με το Συμβούλιο μετονομάστηκε σε «συνήθη νομοθετική διαδικασία» (άρθρο 294 ΣΛΕΕ, πρώην άρθρο 251 ΣΕΚ) και επεκτάθηκε σε διάφορους νέους τομείς, όπως η δικαιοσύνη και οι εσωτερικές υποθέσεις, σε μερικές πτυχές της κοινής εμπορικής και της κοινής γεωργικής πολιτικής, όπως επίσης και στον προϋπολογισμό της ΕΕ (άρθρο 14 ΣΕΕ = άρθρο I-20, Συντάγματος)¹⁷. Έτσι, το Κοινοβούλιο έχει πλέον τον ρόλο μιας Βουλής των αντιπροσώπων των πολιτών της Ένωσης, ενώ το Συμβούλιο παίζει τον ρόλο μιας Συγκλήτου, που αντιπροσωπεύει τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έχουν ίσες εξουσίες επί του προϋπολογισμού, ο οποίος μετονομάστηκε από «προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» σε «προϋπολογισμό της Ένωσης». Η συγκατάθεση του Κοινοβουλίου απαιτείται επίσης για όλες τις διεθνείς συμφωνίες στους τομείς που διέπονται από τη συνήθη νομοθετική διαδικασία.

Αντιγράφοντας το σχέδιο συντάγματος, η Συνθήκη της Λισαβόνας περιλαμβάνει πολλά άλλα στοιχεία που στοχεύουν στον περαιτέρω εκδημοκρατισμό της λειτουργίας της Ένωσης. Ορίζει για πρώτη φορά τα δημοκρατικά θεμέλια της Ένωσης, τα οποία στηρίζονται σε τρεις αρχές: την αρχή της δημοκρατικής ισότητας, την αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και την αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας. Δίνει στα εθνικά κοινοβούλια μεγαλύτερες δυνατότητες να συμμετέχουν παράλληλα με τα ευρωπαϊκά όργανα στις δραστηριότητες της Ένωσης, καθορίζοντας σαφώς το δικαίωμά τους στην πληροφόρηση, σε μηχανισμούς για την πολιτική στον

---

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12012M017>

τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, στις διαδικασίες για τη μεταρρύθμιση των Συνθηκών και, κυρίως, σε ένα μηχανισμό που τους επιτρέπει να ελέγχουν ότι η Ένωση ενεργεί μόνον στις περιπτώσεις που η δράση της είναι αποτελεσματικότερη από μια δράση που αναλαμβάνεται σε εθνικό επίπεδο (επικουρικότητα). Καλεί τους πολίτες να συμμετέχουν στις πολιτικές της Ένωσης χάρη στην πρωτοβουλία των πολιτών, με την οποία ένα εκατομμύριο πολίτες, από έναν αριθμό χωρών μελών, μπορούν να καλούν την Επιτροπή να υποβάλει νέες προτάσεις πολιτικής. Υπογραμμίζει την εθελοντική φύση της διαδικασίας ολοκλήρωσης, αναγνωρίζοντας ρητά τη δυνατότητα για ένα κράτος μέλος να αποσυρθεί από την Ένωση.

Οι μεταρρυθμίσεις των ευρωπαϊκών οργάνων, τις οποίες προβλέπει η Συνθήκη της Λισαβόνας είναι επίσης ουσιαστικά οι ίδιες με αυτές που πρότεινε το σύνταγμα. Παράλληλα με τον ενισχυμένο ρόλο του, η σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχει προσαρμοστεί στις νέες περιστάσεις της διευρυμένης Ένωσης. Ο αριθμός των ευρωβουλευτών είναι οριστικά 751 (750 συν τον πρόεδρο του Κοινοβουλίου) και οι έδρες θα κατανέμονται μεταξύ των χωρών σύμφωνα με τη "φθίνουσα αναλογικότητα", δηλ. οι ευρωβουλευτές από τις πιο μεγάλες χώρες θα αντιπροσωπεύουν καθένας περισσότερους πολίτες από εκείνους από τις μικρότερες χώρες. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα ορκίζεται ενώπιον του Κοινοβουλίου μετά από πρόταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο όμως θα λαμβάνει υπόψη το αποτέλεσμα των εκλογών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, δίνοντας κατά συνέπεια στον Πρόεδρο της Επιτροπής μεγαλύτερη δημοκρατική νομιμότητα, εφόσον θα πρέπει να ανήκει στην πολιτική ομάδα που πλειοψήφησε στις Ευρωεκλογές. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διευθύνεται από έναν μόνιμο πρόεδρο, που εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για δύομισι έτη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ένα νέο ρόλο στις εξωτερικές σχέσεις, δεδομένου ότι ο αντιπρόεδρος της, αρμόδιος για τις εξωτερικές σχέσεις, είναι και ο Ύπατος εκπρόσωπος της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και προεδρεύει στο «Συμβούλιο εξωτερικών υποθέσεων».

Το σύστημα ψηφοφορίας στο Συμβούλιο των Υπουργών βασίζεται στην «ειδική πλειοψηφία», η οποία, από το 2014, θα βασίζεται στη διπλή πλειοψηφία των κρατών και του πληθυσμού, διευκολύνοντας τη λήψη αποφάσεων στη διευρυμένη Ένωση. Οι αποφάσεις στο Συμβούλιο των υπουργών θα χρειάζονται την υποστήριξη του 55% των κρατών μελών που θα αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον 65% του

πληθυσμού της ΕΕ. Ακολουθώντας τα βήματα της Συνταγματικής Συνθήκης, η Συνθήκη της Λισαβόνας επεκτείνει τη συνήθη νομοθετική διαδικασία σε σχεδόν όλο το πεδίο της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΥ), που ονομάζεται πλέον «χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» (ΧΕΑΔ), καταργώντας έτσι τον αποκαλούμενο τρίτο πυλώνα της Ένωσης.

Όπως το σχέδιο του συντάγματος, η Συνθήκη της Λισαβόνας δεν επεκτείνει την ειδική πλειοψηφία στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ)¹⁸. Η ομοφωνία θα συνεχίσει να είναι ο κανόνας για τη λήψη αποφάσεων στα θέματα της ΚΕΠΠΑ, εμποδίζοντας κατά συνέπεια αυτή την πολιτική από του να γίνει πραγματικά κοινή και αποτελεσματική. Εντούτοις, το γεγονός ότι ο νέος Ύπατος εκπρόσωπος για τις εξωτερικές υποθέσεις και την πολιτική ασφαλείας είναι αντιπρόεδρος της Επιτροπής θα βοηθήσει την ΕΕ να εργάζεται αποτελεσματικότερα και με συνέπεια στην παγκόσμια σκηνή. Ο Ύπατος εκπρόσωπος - επικουρούμενος από μια νέα ευρωπαϊκή υπηρεσία εξωτερικής δράσης, που θα απαρτίζεται από υπαλλήλους του Συμβουλίου, της Επιτροπής και των εθνικών διπλωματικών υπηρεσιών - θα δώσει στην ΕΕ τη δυνατότητα να εργάζεται αποτελεσματικότερα και με μεγαλύτερη συνέπεια σε παγκόσμιο επίπεδο, αλληλοσυνδέοντας τους διάφορους άξονες της εξωτερικής πολιτικής, όπως είναι η διπλωματία, η ασφάλεια, το εμπόριο, η βοήθεια στην ανάπτυξη, η ανθρωπιστική βοήθεια και οι διεθνείς διαπραγματεύσεις. Εξάλλου η Συνθήκη της Λισαβόνας (όπως το σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης) ενισχύει την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) προσθέτοντας αποστολές στις λεγόμενες αποστολές Πέτερσπεργκ, όπως παροχή συμβουλών και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων, πρόληψη των συγκρούσεων και σταθεροποίηση της ειρήνης. Επιπλέον, η νέα Συνθήκη δίνει τη δυνατότητα σε κράτη μέλη που πληρούν υψηλότερα κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων και έχουν αναλάβει δεσμευτικότερες υποχρεώσεις στον τομέα αυτό να θεσμοθετούν μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία στο πλαίσιο της Ένωσης.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας απορρίφθηκε αρχικά από το ιρλανδικό εκλογικό σώμα σε δημοψήφισμα που έγινε στις 12 Ιουνίου 2008, μια απόφαση που αντιστράφηκε από ένα δεύτερο δημοψήφισμα που έγινε στις 2 Οκτωβρίου 2009, η ιρλανδική εμπειρία καταδεικνύοντας άλλη μια φορά την ακαταλληλότητα των

---

¹⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12012M017>

δημοψηφισμάτων για την επικύρωση των συνθηκών. Έτσι, η Συνθήκη της Λισαβόνας τέθηκε σε ισχύ ένα χρόνο αργότερα απ' ό,τι προβλεπόταν, την 1η Δεκεμβρίου 2009.

2. Θεσμοί

Σύμφωνα με την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁹:

α. Η Ένωση διαθέτει θεσμικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην προώθηση των αξιών της, στην επίδιωξη των στόχων της, στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της, των συμφερόντων των πολιτών της και των συμφερόντων των κρατών μελών, καθώς και στη διασφάλιση της συνοχής, της αποτελεσματικότητας και της συνέχειας των πολιτικών και των δράσεών της.

β. Κάθε θεσμικό όργανο δρα εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται από τις Συνθήκες, σύμφωνα με τις διαδικασίες, τους όρους και τους σκοπούς τους οποίους προβλέπουν. Τα θεσμικά όργανα συνεργάζονται μεταξύ τους καλή τη πίστει.

γ. Οι διατάξεις σχετικά με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ελεγκτικό Συνέδριο, καθώς και οι λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τα άλλα θεσμικά όργανα, περιέχονται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή επικουρούνται από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και από την Επιτροπή των Περιφερειών, οι οποίες ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα.

Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης είναι:

A) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο²⁰

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί, από κοινού με το Συμβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Ασκεί καθήκοντα πολιτικού ελέγχου και συμβουλευτικά καθήκοντα υπό τους όρους που προβλέπονται στις Συνθήκες. Εκλέγει τον πρόεδρο της Επιτροπής.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απαρτίζεται από αντιπροσώπους των πολιτών της Ένωσης. Ο αριθμός τους δεν υπερβαίνει τους επτακόσιους πενήντα συν τον πρόεδρο. Η εκπροσώπηση των πολιτών είναι αναλογική κατά φθίνουσα τάξη, με ελάχιστο όριο

---

¹⁹ Βλ. http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_el.htm

²⁰ Βλ. <http://www.europarl.europa.eu/portal/el>

έξι μελών ανά κράτος μέλος. Κανένα κράτος μέλος δεν λαμβάνει περισσότερες από ενενήντα έξι έδρες.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει ομόφωνα, μετά από πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με την έγκρισή του, απόφαση για τον καθορισμό της σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σεβόμενο τις αρχές που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο.

Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται για πέντε έτη με άμεση, καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον πρόεδρο και το προεδρείο του μεταξύ των μελών του.

B) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο²¹

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρέχει στην Ένωση την αναγκαία για την ανάπτυξή της ώθηση κ χαράσσει το γενικό πολιτικό προσανατολισμό και καθορίζει τις προτεραιότητες της ΕΕ. Δεν είναι νομοθετικό θεσμικό όργανο της ΕΕ, δηλαδή ούτε διαπραγματεύεται ούτε εκδίδει ενωσιακούς νόμους. Αντ' αυτού ορίζει το πολιτικό θεματολόγιο της ΕΕ, υιοθετώντας κατά παράδοση "συμπεράσματα" στη διάρκεια των συνόδων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου όπου εντοπίζονται τα θέματα που απασχολούν και οι δράσεις που πρέπει να αναληφθούν

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών, καθώς και από τον πρόεδρό του και τον πρόεδρο της Επιτροπής. Ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας συμμετέχει στις εργασίες του.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται δις εξαμηνιαίως, συγκαλούμενο από τον πρόεδρό του. Όταν το απαιτεί η ημερήσια διάταξη, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δύνανται να αποφασίσουν ένας υπουργός να επικουρεί έκαστο μέλος, ο δε πρόεδρος της Επιτροπής να επικουρείται από ένα μέλος της Επιτροπής. Όταν το απαιτεί η κατάσταση, ο πρόεδρος συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

---

²¹ <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council>

Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν άλλως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με συναίνεση.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκλέγει τον πρόεδρό του με ειδική πλειοψηφία για δύομισι έτη, η δε θητεία του είναι άπαξ ανανεώσιμη. Σε περίπτωση κωλύματος ή σοβαρού παραπτώματος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να τερματίσει τη θητεία του προέδρου του με την ίδια διαδικασία.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου:

- α) προεδρεύει και διευθύνει τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- β) μεριμνά για την προετοιμασία και τη συνέχεια των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε συνεργασία με τον πρόεδρο της Επιτροπής και βάσει των εργασιών του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων,
- γ) καταβάλλει προσπάθειες για να διευκολύνει τη συνοχή και τη συναίνεση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- δ) παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από κάθε σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκεί, υπό την ιδιότητά του αυτή και στο επίπεδό του, την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε θέματα που άπτονται της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν μπορεί να ασκεί εθνικό αξίωμα.

Γ) Το Συμβούλιο²²

Το Συμβούλιο ασκεί, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Ασκεί καθήκοντα χάραξης πολιτικών και συντονισμού σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπουν οι Συνθήκες (Πλιάκος 2012).

---

²² <http://www.coe.int/el/web/portal/home>

Το Συμβούλιο απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο κάθε κράτους μέλους σε υπουργικό επίπεδο, ο οποίος έχει την εξουσία να δεσμεύει την κυβέρνηση του κράτους μέλους το οποίο εκπροσωπεί και να ασκεί το δικαίωμα ψήφου. Πλην των περιπτώσεων για τις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν άλλως, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Αρχής γενομένης από 1ης Νοεμβρίου 2014, ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των μελών του Συμβουλίου, το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον δέκα πέντε μέλη και αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού της Ένωσης. Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τέσσερα μέλη του Συμβουλίου, ειδάλλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

Οι λοιποί λεπτομερείς κανόνες της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία καθορίζονται στο άρθρο 238, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι μεταβατικές διατάξεις σχετικά με τον ορισμό της ειδικής πλειοψηφίας που εφαρμόζονται έως την 31ή Οκτωβρίου 2014, καθώς και εκείνες που εφαρμόζονται μεταξύ της 1ης Νοεμβρίου 2014 και της 31ης Μαρτίου 2017, καθορίζονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις.

Το Συμβούλιο συνεδριάζει υπό διάφορες συνθέσεις, ο κατάλογος των οποίων εγκρίνεται σύμφωνα με το άρθρο 236 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων εξασφαλίζει τη συνοχή των εργασιών των διαφόρων συνθέσεων του Συμβουλίου. Προετοιμάζει τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και διασφαλίζει τη συνέχειά τους σε επαφή με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και την Επιτροπή.

Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων διαμορφώνει την εξωτερική δράση της Ένωσης σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και διασφαλίζει τη συνοχή της δράσης της Ένωσης. 7. Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών είναι υπεύθυνη για την προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου.

Το Συμβούλιο συνέρχεται δημοσίως όταν συσκέπτεται και ψηφίζει επί σχεδίου νομοθετικής πράξης. Προς τον σκοπό αυτό, κάθε σύνοδος του Συμβουλίου διακρίνεται

σε δύο σκέλη, αφιερωμένα αντίστοιχα στις εργασίες επί των νομοθετικών πράξεων της Ένωσης και στις μη νομοθετικές δραστηριότητες.

Η προεδρία των συνθέσεων του Συμβουλίου, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων, ασκείται από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών στο Συμβούλιο βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο άρθρο 236 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δ) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή²³

Η Επιτροπή προάγει το κοινό συμφέρον της Ένωσης και αναλαμβάνει τις κατάλληλες πρωτοβουλίες για τον σκοπό αυτόν (Πλιάκος 2012). Μεριμνά για την εφαρμογή των Συνθηκών καθώς και των μέτρων που θεσπίζονται βάσει αυτών από τα θεσμικά όργανα. Επιβλέπει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκτελεί τον προϋπολογισμό και διαχειρίζεται τα προγράμματα. Ασκεί συντονιστικά, εκτελεστικά και διαχειριστικά καθήκοντα σύμφωνα με τους όρους που προβλέπουν οι Συνθήκες. Εξασφαλίζει την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης, πλην της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και άλλων περιπτώσεων που προβλέπονται στις Συνθήκες. Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για τον ετήσιο και πολυετή προγραμματισμό της Ένωσης με στόχο την επίτευξη διοργανωτικών συμφωνιών.

Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν άλλως, νομοθετική πράξη της Ένωσης μπορεί να εκδίδεται μόνο βάσει προτάσεως της Επιτροπής. Οι λοιπές πράξεις εκδίδονται βάσει προτάσεως της Επιτροπής, εφόσον αυτό προβλέπεται στις Συνθήκες.

Η θητεία της Επιτροπής είναι πενταετής. Τα μέλη της Επιτροπής επιλέγονται βάσει των γενικών τους ικανοτήτων και της προσήλωσής τους στην Ευρωπαϊκή ιδέα και μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας.

Η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της με πλήρη ανεξαρτησία. Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 18, παράγραφος 2, τα μέλη της Επιτροπής δεν επιζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από κυβερνήσεις, θεσμικά όργανα, λοιπά όργανα ή οργανισμούς.

---

²³ (http://ec.europa.eu/index_el.htm)

Απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς τα καθήκοντά τους ή την εκτέλεση του έργου τους.

Η Επιτροπή που διορίζεται μεταξύ της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνα και της 31ης Οκτωβρίου 2014, απαρτίζεται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου της και του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, ο οποίος είναι ένας εκ των αντιπροέδρων της.

Από 1ης Νοεμβρίου 2014, η Επιτροπή απαρτίζεται από αριθμό μελών ο οποίος, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου της και του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών, εκτός εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίσει ομόφωνα να αλλάξει τον εν λόγω αριθμό.

Τα μέλη της Επιτροπής επιλέγονται μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών βάσει συστήματος αυστηρά ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών που να επιτρέπει να αντικατοπτρίζεται το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών. Το σύστημα αυτό θεσπίζεται ομόφωνα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 244 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁴.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής:

- α) καθορίζει τους προσανατολισμούς στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της,
- β) αποφασίζει σχετικά με την εσωτερική οργάνωση της Επιτροπής προκειμένου να διασφαλίζονται η συνοχή, η αποτελεσματικότητα και η συλλογικότητα της δράσης της,
- γ) διορίζει αντιπροέδρους, πλην του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, μεταξύ των μελών της Επιτροπής.

Μέλος της Επιτροπής υποβάλλει παραίτηση, εφόσον του το ζητήσει ο πρόεδρος. Ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και

---

²⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12012M017>

πολιτικής ασφαλείας υποβάλλει παραίτηση σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 18, παράγραφος 1, εφόσον του το ζητήσει ο πρόεδρος.

Λαμβάνοντας υπόψη τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού προβεί στις κατάλληλες διαβουλεύσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το αξίωμα του προέδρου της Επιτροπής. Ο υποψήφιος αυτός εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν. Εάν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει εντός μηνός νέον υποψήφιο, ο οποίος εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με την ίδια διαδικασία.

Το Συμβούλιο, σε κοινή συμφωνία με τον εκλεγέντα πρόεδρο, καταρτίζει τον κατάλογο των άλλων προσώπων που προτείνει να διορισθούν μέλη της Επιτροπής. Τα πρόσωπα αυτά επιλέγονται βάσει των προτάσεων των κρατών μελών, σύμφωνα με τα κριτήρια της παραγράφου 3, δεύτερο εδάφιο και της παραγράφου 5, δεύτερο εδάφιο.

Ο πρόεδρος, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και τα άλλα μέλη της Επιτροπής υπόκεινται, ως σώμα, σε ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Βάσει της έγκρισης αυτής, η Επιτροπή διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Η Επιτροπή, ως σώμα, ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 234 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν η πρόταση αυτή εγκριθεί, τα μέλη της Επιτροπής οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά από τα καθήκοντά τους και ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας οφείλει να παραιτηθεί από τα καθήκοντα που ασκεί εντός της Επιτροπής.

E) Το δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁵

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης και ειδικευμένα δικαστήρια (Πλιάκος

---

²⁵ http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/

2012). Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών.

Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.

Το Δικαστήριο απαρτίζεται από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος. Επικουρείται από γενικούς εισαγγελείς. Το Γενικό Δικαστήριο απαρτίζεται από έναν τουλάχιστον δικαστή ανά κράτος μέλος. Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του Δικαστηρίου και οι δικαστές του Γενικού Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις των άρθρων 253 και 254 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για έξι έτη. Οι απερχόμενοι δικαστές και γενικοί εισαγγελείς μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται σύμφωνα με τις Συνθήκες:

- α) επί των προσφυγών που ασκούνται από κράτος μέλος, θεσμικό όργανο ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα,
- β) προδικαστικώς, κατόπιν αιτήματος εθνικών δικαστηρίων, επί της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης ή επί του κύρους πράξεων που εκδόθηκαν από τα θεσμικά όργανα,
- γ) επί των λοιπών περιπτώσεων που προβλέπονται από τις Συνθήκες

Δεδομένου ότι κάθε κράτος μέλος έχει τη δική του γλώσσα και το δικό του νομικό σύστημα το Δικαστήριο της ΕΕ είναι ένα πολύγλωσσο κοινοτικό όργανο. Αντίστοιχο γλωσσικό καθεστώς δεν υφίσταται σε κανένα άλλο δικαστήριο στον κόσμο, διότι κάθε μία από τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ μπορεί να είναι και γλώσσα διαδικασίας. Συγκεκριμένα το δικαστήριο υποχρεούται *απαρέγκλιτα* να είναι πολύγλωσσο.

Στ) Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα²⁶

Η ΕΚΤ είναι η κεντρική τράπεζα για το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης, το ευρώ (Πλιάκος 2012). Το βασικό καθήκον της ΕΚΤ είναι να διατηρεί την αγοραστική δύναμη του ευρώ

---

²⁶ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.el.html>

και, συνεπώς, τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Η ζώνη του ευρώ αποτελείται από τις 19 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει το ευρώ από το 1999 και έπειτα.

Τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και του Ευρωσυστήματος καθορίζονται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσδιορίζονται στο Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το καταστατικό είναι πρωτόκολλο προσαρτημένο στη Συνθήκη.

Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφέρεται γενικώς στο ΕΣΚΤ και όχι στο Ευρωσύστημα, καθώς το κείμενο αυτό συντάχθηκε βάσει του συλλογισμού ότι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα υιοθετήσουν τελικά το ευρώ. Το Ευρωσύστημα αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) των κρατών μελών της ΕΕ που έχουν ως νόμισμα το ευρώ, ενώ το ΕΣΚΤ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ όλων των κρατών μελών (άρθρο 282 παράγραφος 1 της Συνθήκης). Όσο υπάρχουν κράτη μέλη της ΕΕ τα οποία δεν έχουν ως νόμισμα το ευρώ, θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ του Ευρωσυστήματος και του ΕΣΚΤ.

Το άρθρο 127 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει τον πρωταρχικό στόχο του Ευρωσυστήματος ως εξής:

"Πρωταρχικός στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών [...] είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών".

Και συνεχίζει ως εξής: *"Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Ένωση, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Ένωσης, που ορίζονται στο άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση."*

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πολλαπλούς στόχους (άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση), οι οποίοι περιλαμβάνουν την αειφόρο ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, καθώς και την άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο. Συνεπώς, η σταθερότητα των τιμών δεν αποτελεί μόνο πρωταρχικό στόχο της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, αλλά και στόχο του συνόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, η Συνθήκη για τη λειτουργία της

Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζουν σαφώς ιεραρχημένους σκοπούς για το Ευρωσύστημα, καθιστώντας σαφές ότι η σταθερότητα των τιμών είναι η σημαντικότερη συμβολή της νομισματικής πολιτικής στην επίτευξη ευνοϊκού οικονομικού περιβάλλοντος και υψηλού επιπέδου απασχόλησης.

Σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα βασικά καθήκοντα του Ευρωσυστήματος είναι²⁷:

- η χάραξη και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ,
- η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος,
- η κατοχή και η διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των χωρών της ζώνης του ευρώ (διαχείριση χαρτοφυλακίων),
- η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 6 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1024/2013 του Συμβουλίου (ο «κανονισμός για τον ΕΕΜ»), η ΕΚΤ έχει την αρμοδιότητα για συγκεκριμένα καθήκοντα που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία είναι εγκατεστημένα σε συμμετέχοντα κράτη μέλη. Εκτελεί τα καθήκοντα αυτά στο πλαίσιο Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού αποτελούμενου από την ΕΚΤ και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Περαιτέρω καθήκοντα του είναι:

- Τραπεζογραμμάτια: η ΕΚΤ διατηρεί το αποκλειστικό δικαίωμα να εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμμάτων εντός της ζώνης του ευρώ.
- Στατιστικά στοιχεία: σε συνεργασία με τις ΕθνΚΤ, η ΕΚΤ συλλέγει τις στατιστικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ, είτε από τις εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς φορείς.
- Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και εποπτεία: το Ευρωσύστημα συμβάλλει στην ομαλή άσκηση πολιτικών που προωθούν οι αρμόδιες αρχές αναφορικά με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

---

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12012M017>

- Συνεργασία σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο: η ΕΚΤ διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με αντίστοιχα όργανα, οργανισμούς και φορείς εντός της ΕΕ, αλλά και διεθνώς, σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα.

Z) Το Ελεγκτικό Συνέδριο²⁸

Το ΕΕΣ ιδρύθηκε προκειμένου να ελέγχει τα οικονομικά της ΕΕ (Πλιακος 2012). Αφετηρία του ελεγκτικού έργου του αποτελούν ο προϋπολογισμός και οι πολιτικές της ΕΕ, πρωτίστως δε οι τομείς που αφορούν την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, την προστιθέμενη αξία, τα δημόσια οικονομικά, το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα. Το ΕΕΣ ελέγχει τον προϋπολογισμό από την άποψη τόσο των εσόδων όσο και των δαπανών.

Τα αποτελέσματα των εργασιών του ΕΕΣ χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της επίβλεψης της διαχείρισης του προϋπολογισμού της ΕΕ, καθώς και προκειμένου να πραγματοποιούνται, κατά περίπτωση, βελτιώσεις. Οι εργασίες του ΕΕΣ αποτελούν σημαντική βάση για τη θεμελίωση της απόφασης σχετικά με τη χορήγηση της ετήσιας απαλλαγής, διαδικασίας κατά την οποία το Κοινοβούλιο αποφασίζει, κατόπιν σύστασης του Συμβουλίου, εάν η Επιτροπή εκτέλεσε ορθά τον προϋπολογισμό του προηγούμενου οικονομικού έτους.

Οι εκθέσεις και οι γνώμες του ΕΕΣ προσθέτουν αξία στη δημοσιονομική διαχείριση της ΕΕ, συμβάλλοντας στις εξελίξεις που συντελούνται εντός της και φέρνοντάς την εγγύτερα στους πολίτες της. Στόχος του ΕΕΣ είναι η κατάρτιση εκθέσεων ελέγχου οι οποίες διακρίνονται για την υψηλή ποιότητα, τη σαφήνεια, την πρακτική αξία και τον επίκαιρο χαρακτήρα τους, βασίζονται σε έγκυρα κριτήρια και αδιαμφισβήτητα αποδεικτικά στοιχεία, ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των ενδιαφερομένων και, ως εκ τούτου, θεωρούνται έγγραφα με σημασία και κύρος. Οι δημοσιεύσεις του Συνεδρίου περιλαμβάνουν ετήσιες εκθέσεις, ειδικές ετήσιες εκθέσεις, ειδικές εκθέσεις, γνώμες και έγγραφα θέσης.

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ τελεί κατά 80 % υπό επιμερισμένη διαχείριση με τα κράτη μέλη, τα οποία συνεργάζονται με την Επιτροπή για την καθιέρωση συστημάτων

---

²⁸ <http://www.eca.europa.eu/el/Pages/ecadefault.aspx>

εποπτείας και εσωτερικού ελέγχου που να διασφαλίζουν ότι τα κονδύλια της ΕΕ δαπανώνται ορθά και σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες. Κατ' αυτό τον τρόπο, ο έλεγχος προσλαμβάνει τόσο ευρωπαϊκή όσο και εθνική διάσταση. Πέραν των εργασιών του ΕΕΣ, τα κονδύλια της ΕΕ τα οποία διαχειρίζονται και δαπανούν οι εθνικές αρχές υπόκεινται σε έλεγχο από πολλά ΑΟΕ των κρατών μελών.

Το ΕΕΣ έχει δεσμευθεί να βρίσκεται στο προσκήνιο των εξελίξεων που συντελούνται στον τομέα της διαχείρισης και του ελέγχου των δημόσιων οικονομικών. Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και εφαρμογή διεθνών προτύπων (π.χ. αυτών του INTOSAI).

Τα αποτελέσματα των εργασιών του ΕΕΣ όλα αυτά τα χρόνια του παρέχουν κίνητρο προκειμένου να συνεχίσει το έργο του. Εξωτερικοί εμπειρογνώμονες αξιολογούν την ποιότητα των εκθέσεων του ως ικανοποιητική, ενώ οι σημαντικότεροι θεσμικοί ενδιαφερόμενοι τις θεωρούν χρήσιμες. Το επίπεδο αποδοχής των συστάσεων του ΕΕΣ από την Επιτροπή είναι συστηματικά υψηλό και ο θετικός αντίκτυπός τους προκύπτει με σαφήνεια από τις εκθέσεις παρακολούθησης.

Το ΕΕΣ προετοιμάζεται προκειμένου να ανταποκριθεί, κατά τα προσεχή έτη, στην πρόκληση που συνιστά για το όργανο η συμβολή του στη βελτίωση της λογοδοσίας της ΕΕ προς τους πολίτες της όσον αφορά τα δημόσια κονδύλια που αυτή παρέχει για την επίτευξη των στόχων της.

3. Επίλογος

Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ συναντήθηκαν στις 25 Μαρτίου 2017 στη Ρώμη (Ιταλία), για τον εορτασμό της 60ής επετείου των Συνθηκών της Ρώμης²⁹. Με την ευκαιρία αυτή, εξέτασαν την κατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το μέλλον της διαδικασίας ολοκλήρωσης.

Στη Διακήρυξη της Ρώμης, η οποία υιοθετήθηκε στο τέλος των εορτασμών, οι ηγέτες καθόρισαν το κοινό όραμα για τα επόμενα έτη. Δεσμεύθηκαν να εργαστούν για μια ασφαλή και προστατευμένη Ευρώπη, όπου όλοι οι πολίτες μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα, με ασφαλή εξωτερικά σύνορα και αποτελεσματική μεταναστευτική πολιτική, μια ευημερούσα και βιώσιμη Ευρώπη, που θα προωθεί τη διαρκή και βιώσιμη ανάπτυξη, με ισχυρή ενιαία αγορά, μια κοινωνική Ευρώπη, που θα μάχεται την ανεργία, τις διακρίσεις, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια, μια ισχυρότερη Ευρώπη στην παγκόσμια σκηνή, που θα διευρύνει τις υφιστάμενες εταιρικές σχέσεις και θα οικοδομεί νέες, δεσμευόμενη να ενισχύει την κοινή της ασφάλεια και άμυνα.

Με τη Διακήρυξη της Ρώμης ολοκληρώθηκε η διαδικασία πολιτικού προβληματισμού που ξεκίνησε στη Μπρατισλάβα στις 16 Σεπτεμβρίου 2016, κατόπιν των αποτελεσμάτων του δημοψηφίσματος στο Ηνωμένο Βασίλειο τον Ιούνιο του 2016.

Παρά τις δεσμεύσεις, το μεταναστευτικό, η οικονομική κρίση, οι πολιτικές λιτότητας και η ανεργία ταλαιπωρούν την συνοχή της Ευρώπης. Οι δεσμεύσεις για ευημερία των λαών της Ευρώπης δεν υλοποιούνται με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο ευρωσκεπτικισμός. Θα πρέπει πραγματικά οι ηγέτες των ευρωπαϊκών χωρών να εξυπηρετούν τους πολίτες για να μπορέσει να γιγαντωθεί σε στέρεα πόδια το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

---

²⁹ <http://www2.consilium.europa.eu/el/policies/eu-future-reflection/>

4. Βιβλιογραφία

A. Ηλεκτρονικές πηγές

1. Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε στις 28 Αυγούστου 2017 από

https://europa.eu/european-union/index_el

2. <http://www.europedia.moussis.eu/home.tkl>

3. <http://epoliteia.gr/index.php/el/>

4. Μοσχοβίτη, Α. (2005). «Οι θεσμικές μεταβολές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.». ΤΕΙ ΚΑΒΑΛΑΣ. Ανακτήθηκε στις 28 Αυγούστου 2017 από

<http://digilib.teiemt.gr/jspsui/bitstream/12345679/2407/1/022005x03x012.pdf>

5. <http://europedirect.acci.gr>

6. <http://ebooks.edu.gr/courses/DSGLB135/document/5056e9b0nyp4/5056e9c37as1/556e9c5nunq.pdf>

7. <http://www.consilium.europa.eu/el/history/?filters=1734>

8. <https://en.wikipedia.org/wiki/>

9. [https://europa.eu/european-](https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf)

[union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf](https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf)

10. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12012M017>

B. Έντυπες πηγές

Μαραβέγιας, Ν. (2016) *ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ*. Αθήνα: Κριτική

Πλιάκος, Δ. Α. (2012) *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήνα: Νομική

Βιβλιοθήκη

Μούσης, Ν. (2008) *Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: Παπαζήση

Παραρτήματα

Α. ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ

ΕΕ³⁰.

Ημερομηνία προσχώρησης	Χώρες
1/1/1958	<u>Βέλγιο</u>
	<u>Γαλλία</u>
	<u>Γερμανία</u>
	<u>Ιταλία</u>
	<u>Κάτω Χώρες</u>
	<u>Λουξεμβούργο</u>
1/1/1973	<u>Δανία</u>
	<u>Ηνωμένο Βασίλειο</u>
	<u>Ιρλανδία</u>
1/1/1981	<u>Ελλάδα</u>
1/1/1986	<u>Ισπανία</u>
	<u>Πορτογαλία</u>
1/1/1995	<u>Αυστρία</u>
	<u>Σουηδία</u>
	<u>Φινλανδία</u>

³⁰ <https://en.wikipedia.org>

1/5/2004	<u>Εσθονία</u>
	<u>Κύπρος</u>
	<u>Λετονία</u>
	<u>Λιθουανία</u>
	<u>Μάλτα</u>
	<u>Ουγγαρία</u>
	<u>Πολωνία</u>
	<u>Σλοβακία</u>
	<u>Σλοβενία</u>
	<u>Τσεχική Δημοκρατία</u>
1/1/2007	<u>Βουλγαρία</u>
	<u>Ρουμανία</u>
1/7/2013	<u>Κροατία</u>